

ACC. N:R M. 13387:1-10.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Emeli Lohander, Viskanda*
Härad: *Albo* Berättare: " " "
Socken: *Skatelöv* Berättarens yrke: *småbrukare*
Uppteckningsår: *1954* Född år *1885* i *Skatelöv*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Barnets vård och uppfostran n. födsel-ålder.

s. 1-10.

LWF. 98.

Skriv endast på denna sida

Något om barns fostran.

Modern har väl haft det största ansvaret för små-
barnen. Alla i en familj togo ju del i den tillsyn, som
småbarnen nöro i behov av, morfar och farmor såg efter
dem när mor inte hade tid, och om det fanns en
storasyster så fick hon nog titta efter sina yngre
syskon. Om en mor hade ett par barn på 3 å 4 år,
och ingen släkting, som kunde hjälpa henne, då fick
hon skaffa sig en barnflicka. Dessa voro billiga vad
lönen beträffar för 50-60 år sedan. Den frågan angående
den s. k. höttäldern kan inte besvaras, har inte
nått talas om någon motsvarande benämning.

En hage att ha barn i är rätt vanligt. Det förekom
några återkällning. I bättre hem måste mamman ^{får}
och även pappan, åtlidas vid ävetyg av pisk, och
även i de enklaste hem måste barn "sätta" lyda.

I den mån barn lydde föräldrarna, fingo de ha sin
egen vilja. De voro de "smälla". De, som haft ett

Luf. 98

1

gott hem, som lärt turkt och goda seder, kunna
hos mors de hava haft en stor fördel. Barn från
bättre hem ha sagt pappa o mamma. Bantliga
bondebarn far o mor, Sammalt uttal: faa, moa,
määpa, faafa, pasta o mosta, Alldrig har barn
sagt, du till någon av dessa förrän på senare
tid. Det var väl inte så ofta, barn voro i sällskap
med vuxna. som inte voro föräldrarnas umgänge,
onen om det brände så fingo 3 o 4 åringens uppmaning,
att hälsa och säga för den eller den tanten. Om äldres
samt hällställning förstod väl en treåring inte mycket
men ^{en} förmän liten flicka gick med sin sköterska ut
på vägen, de mötte några pojkar, som voro mindre fina
"De där ä fula", sade flickan. Så får inte Ingri "så" sade hennes
sällskap. Jo vidhöll hon, "de ä fula". Det är 40 år sen.
Att skämma barn får sotan har väl varit, för att han
säg svart och fastig ut. Då blev det lätt, om du är duktig
så kommer sotan och tar dig. En öppen brunn

var ju besvärlig då barnen voro små. Därför sadas,
att de inte borde gå nära, ty brunngubben kunde dra
ner dem i brunnen. Det var och farligt att ge sig ut
i skogen ty där var skogssnuvan hon var som ett
baktråg i ryggen. I den gamla stugan på landet
fanns två dragsängar samt en utdragssoffa. Det ^{de} hvar
även fannas någon liten säng för den minste. Dessa
sängplatser sökte man dela upp så gott det lät
sig göra. I de större husen fingo ofta flickorna
om det fanns fler, sitt eget rum, eller hade man en
barnkammare där fingo de ha sina leksaker.
På små ställen had barnen alltid någon vä eller
lida, som var deras. När det var sommar voro ju
barnen inne bara när de skulle äta eller vid regn-
väder. Ute hade de granbottar och satte spetar i detta
var får, En barnunge gick med på fältet där det
plöjdes, och plöckade röttingar, tog hem dem, de skulle
tvättas i en balja som stod vid brunnen, men den
leken varade inte länge, rätterna sprang sin väg.

I bättern hade barn en stol, som var lagom hög, träringen satt och blev undervisad i konsten att äta och fick veta hur han borde uppföra sig vid matbordet.

Kläder.

Sedan barn kunde tala och gå slopades spädbarns-kläderna. De fingo ett par små byxor om de inte kunde hålla sig torra och pojkar hade byxor, som gick ner till knäna. Den vanliga vita skjortan var likadan alltid med krage med spets omkring. De hade även ett underliv i detta var en knapp i sidorna här fästes strumpar, antingen med en tygremsa eller gummi-band. Ett par skor måste barn ha så fort de kunde gå riktigt. Sådana tillverkade närmaste skomakare. Det vävdes mycket i hemmen barn fingo ofta gå kläder på vintern på sommaren vävdes bomulls-tyg likt blåtyg nu för tiden det var ibland sandigt flickor fingo i blått rött tyg på sommaren. Det fanns också sutiga och sandiga tyger, som varo mycket

billiga. De fingo snart en grå eller svart rock, och kappa. Det hände att flickor inte hade så varm kappa att de kunde gå ut. Då hade de en schal att sitta om sig. Det fanns yllemössor för både pojkar och flickor men många flickor hade huvudkläde. Om överplaggen hade flickor tyckte barn om det. De hade länge två knopprader. Om det var kallt fingo småpojkar en undertöja och undertyg. Flickor kunde ju alltid ha schalar halsdukar o. d.. Flickor hade även förkläde. Det fanns hemvävt tyg blårändigt, och även andra sorters tyger de kostade 25 öre alnen. Förklädet var lika långt som klädningen. Vid jul fingo barnen nya kläder. Dessa måste äktas väl för att ha något att sätta på sig när de skulle bort. Pojkar hade palmhattar om sommaren några flickor hade det, men flertalet hade en tunn huvudkläde. Mot vintern måste det sys kläder av bomullstyq. De gamla brukades i vardagslag och en ny klädring om söndagen, och vid balas.

Stumporna stickades i hemmet. De kunde färgas om ullen var vit, men det var några, som hade sparta för en del gamla, som inte orkade annat, sysslade med sådan stickning. Till jul måste barn ha nya stumpos. Om det behövdes; fingo de även skor de tillverkades av närmaste skomakare. Att ha långt hår var en heder för flickor. Det flötades så fort det blev lagom långt. Pojkars hår brukade klippas. Detta var något av de vanligaste sederna här på orten. Det fanns även andra barn, som voro lite finare. Det var godsägarens, kaptenerns, prästens småbarn. De hade ofta blå scheviot till kläder blusen hade sjömanskrage med många band på och en rosett höll ihop krage. Gulda knappar i hörnen ^{på krage} och på byxorerna nedtill där stumposna bars upp. Överslaggen voro ofta av samma blå färg, liksom mössan, den hade ofta ett blått något nedhängande band. Var det sommar bars en hatt med ett blått band om, sådant tjäfs

beskedades mycke om småbarn skulle va fina. Någon
tvätt måste det bli var vecka, där det fanns barn.

Om^{de} de hade loitat mes i byarna, så blev de ännu mer
tvätt. En tvåring, och lite längre fram, var inte alltid
att lita på. De måste ha något rent att ta på till söndagen.
Det var inte säkert, att de fingo ta på det bästa plagget de
hade. Också i enklare hem kunde olikheter finnas.

En del mödrar voro händiga och kunde sy kläder åt
barnen, det blev billigare och kläderna kunde säka längre.

Det var ju inte alltid lika, en tvåring har kunnat reda
sig vid bordet under sin mamas tillsyn. En myggmjölk
och en smörgås, gröt, välling, ägg har ansetts som ät-
bart för barn, och en liten sked att äta med. Bordsbön
till maten: "Gud med en nödtaflig spis Du oss styrker
här i livet, låt oss njuta vad Du givet, måttligt och
ditt orans till pris i Jesus namn amen. Från maten
Före mat och drick dig vare lov o Gud lär oss i tron att hålla
dina bud, ära vare Gud fader, ära vare Guds son ära
vare den hel. Ande, amen."

ACC. N:R M. 13387:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8

Så fort handeln blev fri så fanns det kasameller att köpa
Den föret i dessa anteckningas omtalade "Pennakajan"
geck omkring och hade konfekt att sälja. Sedan det blev
handelsbodar fanns det sotsaker där. För barnen hade de
större värde än nu för tiden, för det äts mindre socker
än nu, en stult konfekt hade därför större värde
likaså söta kakor, då någon kom hem från kalas.
Barn tvättades av på morgonen om ansikte hals och
armar så fort de kunde fick de söka göra det själva.
I hus med ordning badade varmlöad i gång i veckor.
Håret klyptes bort om där var något, som inte borde
vara så blev det ju besvär med det. Då sadis det ofta,
att de sågat ut några osmygga barn och blivit
smittade. Om ett barn brände kett om matlen, jöm-
rade sig sakta, och var på morgonen "danögd". Det
hade då feber. Det syntes nog utan mätare. Det
bäddades mer gavs något varmt att dricka. Modern fick
trösta. Det var märkvärdigt huru fort barn kunde
tillfriskna

Det hände att far eller bröder lekte med småbarn
 De hade ett slags bäggelspel. De ställde upp likasom
 trupper. Det rullades en boll. Den, som stötte om-
 kull alla motståndarnas trupper hade vunnit. I stan
 fanns nog leksaker, men barnen hade lika roligt
 med enkla lekar. Flickorna med sina dockor
 vilka de bäddade ner i en låda. De tiggde lappar
 av mor ty dockan skulle ha nya kläder. Pojkar med
 sina träbitar. Far hjälpte dem någon gång med att
 göra en häst av trä en gris eller något annat djur.
 Var inte vanligt med någon leksaksbutik utan när
 smickare gjorde något åt sina omgivning. Det är
 inte lätt att beskriva allt vad barn hittade på. De
 härmade efter allt vad de äldre syslade med.
 Det var julböcker som de äldre hade, julklappen
 o. d. Det fanns ju alltid några böcker med "gubbar i"
 och innan skolåldern fanns det abeboken och kate-
 käsen. För fanns det barn, som läste på hus-
 förhöreri

innan de gått i småskolan. En pojke såg
mycket för liten ut för att kunna läsa på läsemötet
varför prästen inte frågade honom om något, men
pojken frågade om det inte var hans tur snart.
"Du lille kan du läsa?" sade prästen, och pojken fick
läsa flera stycken ur katekesen, det var omkring 1850-talet.
I kyrkliga hem borde följande frågor kunna
besvaras: "Vem har skapat dig?" "Vem har åter-
löst dig?" "Vem har helgat dig?" Barn kunde
även tidigt bönen: "Sud som haver barnens här.
De lärdes även "Fader vår" och "välsignelsen".
Som bekant äro inte alla lika tänkande. Bland en
del sades åt barn att de ju inte fick vara elaka
ty då kunde den onde taga dem. Andra nämnde
djävulen vid namn, som svärod. Det hörde barnen.
De lärde onda sedes i dessa hem. Att få följa med
till kyrkan var roligt det tyckte barn i almanähet.
12) Barn kunde hålla mindre syskon sällskap
och även kunde de gå ärendet!